

אניני מציני מזהירה

מלוקט מספר

'מתיקות התורה'

מוסר השכל ולקח טוב ואמרות חיוזק הנלמדים מתוך פרשיות התורה מלוקטים מפי סופרים וספרים ככתבם וכלשונם

פרשת תזריע ♦ שבת ראש חודש ♦ שבת החודש ♦ גליון יח

אדם שיבש המעין שלו תהא יודעת שלקה, לפי שכל שער ושער ברא לו הקב"ה מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו יבש המעין יבש השער, אמרה לו אשתו ומה אם כל שער ושער ברא לו הקב"ה מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, אתה שאתה בן אדם כמה שערות יש בך ובניך מתפרנסין על ידך לא כל שכן שיזמן לך הקב"ה פרנסה, לפיכך לא הניחה אותו לצאת חוצה לארץ.

מדרש תנחומא, ו

ה' ברא מעין לכל שיערה הצומחת בגוף האדם שיהא שותה ממנו, וכ"ש שיזמין פרנסה לאדם

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). מעשה בכהן אחד שהיה רואה את הנגעים מטה ידו בקש לצאת לחוצה לארץ, קרא לאשתו ואמר לה בשביל שבני אדם רגילין לבא אצלי לראות את הנגעים קשה עלי לצאת מעליהם, בואי ואני מלמדך שתהא רואה את הנגעים, אם ראית שער של

עובדות וסיפורי צדיקים

בישר להחפץ חיים על לידת בנו ושבעתו לנסוע לברית ושאל אותו הח"ה אם הוא מוהל

וביום השמיני ימול (יב, ג). ידוע שהגאון החפץ חיים זצ"ל הקים 'כולל' מיוחד עבור אברכים מצויינים שילמדו סדר קדשים בכל הלכותיו ופרטיו ודקדוקיו, כדי שבביאת משיח צדקינו ובבנין בית המקדש ידעו איך להקריב קרבנות כדת וכדין, בין הצורבים נמנה הגאון רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל הי"ד שלמד בהתמדה נפלאה עם הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל מפוניבו מהשעה שמונה בבוקר ועד השעה שתים בצהרים, יום אחד קיבל הגר"א ווסרמן טלגרם שזוגתו מקשה לילד, והבין שברצונה שיבא אליה כדי לעמוד לימינה ולתומכה, אך כאשר שאל את פי רבו החפץ חיים, הורה לו, שימשיך ללמוד בהתמדה ואל יפסיק את הסדר שהוא לומד ברציפות. כעבור כמה שעות הגיע עוד טלגרם שבע"ה הולידה אשתו זכר, מיד קם הגר"א ממקומו וחבש כובע על ראשו ובירך ברכת 'הטוב והמטיב' כדין (עי' שו"ע או"ח סימן רכג סעיף א) והמשיך בלימודו, בתום הסדר ניגש אל רבו ובישר לו בשמחה על לידת בנו, ורמוזו שבדעתו לנסוע לביתו כדי להכניס את בנו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, שאל אותו החפץ חיים אם מוהל הוא, משענה בשלילה, הורה לו להמשיך בלימודו, כי מדוע יתבטל בנסיעתו מהכא להתם כאשר בלא"ה יעשה שליח למול את בנו, וכן היה, שהמשיך לעסוק בתורה ביגיעה ובהתמדה עצומה.

באר החיים להרה"צ ר' אברהם אלימלך בידרמן שליט"א (פורים, עמ' רסד)

הרה"ק מליסקא לא היה יכול לעמוד אצל הבעלי גאווה מחמת הסירחון שבהם

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין וגו', ועל גסות הרוח (ערכין טו): ראיתי להזכיר פה את אשר שמענו מפה קדשו המחבר זל"ה כי בימי ילדותו אותה נפשו הטהורה לבוא בסוד האמת ולדעת בחכמת הקבלה, אבל לא עלתה בידו עד שמצא כתוב שבמי יום יכול האדם להיות כבריה חדשה ונהג בעצמו כן ופרש עצמו מכל הנאות עוה"ז כל ימי משך הארבעים יום, וביום הארבעים אשר חל בליל שבת קודש נחלש מאד וחטפתו השינה, וכחצות הלילה נתעורר משינתו ממש כבריה חדשה וטעם טעם וריח טוב ממש כגן עדן, ואשר מעולם לא טעם כזה, ובעניני עוה"ז הריח סירחון גדול עד למאוד, וכן בבעלי העבירה ומה גם אצל הבעלי גאווה לא היה יכול לעמוד כלל וכלל מחמת הסירחון שבו, ומאז והלאה ויגבה לבו בדרכי ה' והיה הולך וגדול ובא בסוד ה'.

אך פרי תבואה, שלח, בהג"ה

אמונה לא די בידיעה פעם אחת אלא יש צורך לחזק יום

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). לקבע בנפשותינו השגחת השם ב"ה פרטית על כל אחד ואחד ועינינו פקוחות על כל דרכיהם (ספר החינוך):

הרה"ג רבי אלעזר צדוק טורצין זצ"ל נכנס אל החזון איש, ואמר לו החזון איש, כשרואים יהודי שומר תורה ומצוות, ולפתע משליך מעליו הכל רח"ל, נדמה שזה נעשה ברגע אחד, אבל לא כך הוא, חוסר האמונה פעפע בתוכו זמן רב, ורק עכשיו יצא החוצה לפועל. כך סתם ולא פירש, בשוכו להישיבה תמה רא"צ על כך, מה כוונת החזון איש, רבינו בזה, ואולי ח"ו מצא בו פגם, והנה פגש בישיבה

חבר, וסח לו את כל המאורע, אמר לו החבר, למה לך לתהות, לך חזרה אל החזון איש, רבינו ותשאל, וכך עשה, ואז פירש לו החזון איש, שכוונתו ללמדו שענין ה'אמונה' אין די לה בידיעה ובירור פעם אחת, אלא יש צורך לחזק האמונה כסדר יום יום, ואם לאו, האמונה הפנימית הולכת ונחלשת עד שעלול ביום אחד להגיע לפריקת עול רח"ל. בהמשך ביאר לו החזון איש, איך מתחזקים באמונה, והוא, ע"י שמתרגלים שעל כל דבר שהאדם צריך, עליו להקדים תפילה, ולפנות לרבש"ע ולבקש הדבר ממנו יתברך, וכגון, אם תצטרך מנעלים, תגיד רבש"ע אני צריך מנעלים, אנא הזמן לי מעות והמקום שאמצא שם המנעלים המתאימות, וכן אחר כך תודה לו בפה מלא על שנתן לך, בכך אתה

עובדות וסיפורי צדיקים

הגר"א קיבל מכות על שלא רצה לספר מי הוא בעל העגלה שפגע בערוגות השדה

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין על לשון הרע (ערכין טז):

רבינו הגר"א בתקופת גלותו שכר בעל עגלה יהודי אחד, על מנת לנסוע בה מעיירה אחת לשניה, בדרכו סטה הסוס לצידי הדרך הכבושה, ובפרסות רגליו דרך על ערוגות גינה הגובלת עם הדרך ופגע בהן, משהבחין הנכרי בעל הגינה בנוק שנגרם לערוגותיו, מיהר אל העגלה ועצר אותה, העגלון מיהר להסתלק, והנכרי בכעסו פגע והפליא מכותיו באדם היושב בה, והוא הגר"א, על שלא השגיח על הסוס ולא עצר בו, שלא לנשות מן הדרך הכבושה.

הגר"א יכול היה לענות לו לא אני אשם אלא הבעל עגלה, שלא כוון את סוסו בדרכי הישרה, אך בכל זאת החליט להמנע מכל תשובה, הנכרי, שתבע לשלם לו דמי נזיקין, הוסיף להכות בו, והגר"א ספג מכותיו של הנכרי ולא פצה פה.

לאחר זמן הסביר הגר"א, כי לא פתח את פיו להצטדק בפני הנכרי, בעל הגינה, שכן אילו היה נכנס עמו בדברים ומטיל את האשמה על הבעל עגלה, היה רואה עצמו כמלשין.

הגאון החסיד מוילנא, עמ' קסב

הח"ח אמר לבחור שביקש להיות במחיצתו בג"ע, אם תבטיח לי שלא תדבר ולא תשמע לשון הרע אוכל להבטיח לך שתהיה אתי בג"ע

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין על לשון הרע (ערכין טז):

מעשה בבחור מיישיבת ראדין שבאחת השנים השתכר בפורים, ובתוך שיכרותו נכנס להחפץ חיים, ואמר לו, כי רוצה הבטחה מהרב כי יהיה עמו בגן עדן, השיב לו החפץ חיים מה פירושו, מי יודע אם יהיה לי גן עדן. הבחור לא הרפה, התעקש, והמשיך לעמוד על דרישתו, לקבל הבטחה להיות ביחד עם החפץ חיים בגן עדן, וכך עמד במשך שעה ושעתיים, אינו מוותר ואינו נכנע עד שיקבל את ההבטחה.

בנתיים הגיע זמן סעודת פורים, והאנשים ששהו בחדר אמרו לחפץ חיים שיבטיח לו, מאחר ואין מה לעשות, אך החפץ חיים עמד על שלו, מי יודע אם יהיה לי גן עדן, ואך אני יכול להבטיח לו שיהיה ביחד עמי. ברם הזמן דחק, זמן הסעודה הגיע, ואז פנה החפץ חיים לבחור ואמר לו, אם יהיה לי גן עדן או לא אינני יודע, אבל יש דבר אחד שאני חושב שבשבילו יהיה לי גן עדן והוא שמיום עומדי על דעתי לא דברתי לשון הרע ולא שמעתי לשון הרע, ואם תבטיח לי שמהיום והלאה לא תדבר לשון הרע ולא תשמע לשון הרע אוכל להבטיח לך שתהיה אתי בגן עדן.

את המעשה הזה סיפרתי כאשר הייתי פעם אחת בפורים בלעקוואד והסבתי לשולחני של ראש הישיבה, הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל, ואמר בתגובה, כי שמע את הסיפור מאביו הגר"א קוטלר זצ"ל, אבל הוא הוסיף עוד נקודה, וסיפר, כי כאשר שמע החפץ חיים שהבחור לא רצה להבטיח שלא ידבר ולא ישמע עוד לשון הרע, הסיר את עיניו מן הבחור וביקש שיקחו אותו ממנו, באומרו. בן אדם עומד על יד הדלת לאושר והוא לא נכנס, תקחו אותו מכאן. החפץ חיים סבר, כי אילו היה הבחור מקבל על עצמו, היה זוכה לסיעתא דשמיא, ומצליח לעמוד בזה.

שאל אביך ויגדך, ח"ב, עמ' מא, בשם הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל

כשהתפילה אצל האדם אינה על דרך זו, ח"ו יכול להגיע עד כדי כך שישתכח ממנו שיש לבירה בעל הבירה.

מעשה איש, ח"א, פרק יא, עמ' רפ

צדיק אחד שלח מעדנים למי שדיבר עליו סרה, וכתב לו תודה על זכויותיך שקבלתי על דיבוריך

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין על לשון הרע (ערכין טז):

ואם הרע שמספרים עליו הוא שקר, יאמר למספר, אחי, אינני מתפלל על מה שהבורא הציל אותי מלעשות

מחזק אמונתך יום יום, כיון שאתה פונה אליו בכל ענייך.

ואמר הגרא"צ טורצין, שמעתי מהחזון איש, שאמר שזה שאנו מוצאים בחז"ל (ברכות ה:) גבי רב הונא דתקיפו ליה ארבע מאות חביות יין, ואמרו לו חכמים, לעיין מר במיליה, והיינו, שחז"ל הקדושים אמונתם בבורא ית' היתה איתנה עד שהגיעה להם להיות אצלם כמו חוש, וכשראו עונש, היה אצלם כאילו ראו המעשה שעל ידו נגרם העונש הזה, שכח זה הגיע להם ע"י תפילה, שעל ידי שתפילתם היתה כבן המתחטא לפני אביו, וכל דבר בלי יוצא מן הכלל, כקטן כגדול, כל דבר התחננו וביקשו מהשי"ת, על ידי כך השיגו כח זה שאמונתם היתה חושית, וכשראו איזה עונש ראו שהחטא הוא מענשו, והוסיף, כי אדרבא,

עובדות וסיפורי צדיקים

אמרתי מה שלא היה צריך לומר, על כן אלך שני שבועות עם תחבושת על היד

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין על לשון הרע (ערכין טז):

מסופר, שפעם אחת בא יהודי אל הרה"צ רבי זלמן ברייזל זצ"ל בבקשו לדעת מה היה דעת החזון איש במחלוקת מסויימת. ר' זלמן שקל העניין בדעתו והחליט שאין רצון השי"ת שיגלה הענין, אבל במעות, במשך הדין ודברים, נפלט מפיו התשובה. מיד יצא ר' זלמן מהחדר לזמן מסויים, וחזר לאחר זמן עם תחבושת (בענד עיד) על אצבעו. שאל אותו האורח, האם נפל בדרכו על הארץ ונפצעה ידו, אך ר' זלמן לא רצה להשיב, ולבסוף נמלך והסביר לאורח, זלמן אמר מה שלא היה צריך, על כן ילך שני שבועות עם תחבושת (בענד עיד), כדי שבפעם הבאה יזכור היטב שמה שאין צריך לומר אז אין אומרים.

טיב הקהילה

בגלל מילים ספורות נהרסו כל חייו של אדם

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין על לשון הרע (ערכין טז):

שמעו נא רבותי מה שראו עיני ולא זר בהיותי באתרא קדישא מירון על ציון התנא האלוקי רשב"י, והנה הראני יהודי חשוב מבני עיר"ק ירושלים על יהודי בא בימים (כבן שבעים) היושב שם ושותה לשכרה, ואין בין שתיה לשתיה אפילו כמלוא נימא, ברם הכרת פניו מעידה עליו כי ממקור חשוב מוצאו, הלה מספר בעצמו את קורות ימיו, וכך הווה.

בשנות בחרותו למד בישיבת פוניבז בבני ברק, ובהגיעו לפרק 'האיש מקדש' נתעכבו הדברים עידן ועידינים, עד שלבסוף בא בקשרי שידוכין בשעטומ"צ בגיל מבוגר ביותר, והנה כב' שבועות לפני זמן החתונה, דיבר איש אחד מבני משפחת הכלה עמה, ובקור רוח שאל אותה בביטול, נו, וכי על בחור זה חיכתם זמן רב כל כך, בכמה מילים ספורות הללו זרע הלה ארס נחש בלב הכלה, עד שהחליטה לבטל את השידוך, לגדל צערו של החתן נשבר לבו בקרבו לשברי שברים, ארז את מטלטליו, נסע למירון, ומני אז הרי הוא שותה לשכרה זה כחמישים שנה במספר, הביטו וראו כוחו של דיבור רע אחד.

באר החיים להרה"צ ר' אברהם אלימלך בירדמן שליט"א (שבועות, עמ' כב)

הסנדלר הנסתר נפגע בתאונת דרכים ושאלו השופט מי עשה התאונה, וענה ואמר, השי"ת

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). משרשי המצוה, [של מצוה] לקבע בנפשותינו כי השגחת השם ב"ה פרטית על כל אחד ואחד מבני אדם, וכי עינינו פקוחות על כל דרכיהם (ספר החינוך):

יהודי החי באמונה, יודע שהכל מנוהל על ידי בורא העולמות, ואף אחד לא יכול להזיק לו או להכאיב לו, ולקחת ממנו, וכאשר יש צרות חלילה על ידי פלוני אלמוני אין זה שההוא עושה לו אלא 'ה' אמר לו קלל' (כדברי דוד המלך ע"ה [שמואל ב' טז, י]), ולזה לא תיקום ולא תיטור. היה בבני ברק ברחוב הרב שך איש ידוע בשם 'החייט גרין' שבצעירותו היה מקורב לצדיק הנסתר 'הסנדלר' רבי משה יעקב רביקוב זצ"ל, הוא סיפר לי עובדא אודותיו, **הסנדלר נפגע פעם ל"ע בתאונת דרכים**, לאחר שהשתחרר מבית החולים, הזמינו אותו לבית המשפט לנתינת עדות ולחקירה, הוא הגיע, ושאל אותו השופט, קוראים לך כך וכך, הלכת ברחוב זה וזה בתל אביב, ביום פלוני ביום פלוני, אוטו הפילה אותך, עברת תאונה (עקסידנט), **האם ידוע לך, כי הוא זה בעל האוטו ועשה לך את התאונה** (עקסידנט).

מוצאים בין המצוות שלהם מצוות שלא עשו, וכשהם שואלים, הרי לא עשינו מצוות אלה, עונים להם, מצוות אלה עשו פלוני ופלוני, והן נזקפו לזכותכם מפני שדברו עליכם וסיפרו בגנותכם.

ואילו אלה שדברו לשון הרע מוצאים את ההפך, שחסרות מהמצוות שלהם מצוות שכן עשו, וכאשר הם שואלים על פשר הדבר, עונים להם נכון, אכן עשיתם את המצוות הללו, אבל הן אבדו מכם כשדברתם על פלוני ופלוני, כן ישנם בעלי לשון הרע שמוצאים בין העבירות שלהם עבירות שלא עשו, וכאשר הם טוענים הרי לא עשינו עבירות אלה, עונים להם, עבירות אלה עשו פלוני ופלוני, והן נזקפו לחובתכם מפני שדברתם עליהם.

חובת הלבבות, שער הכניעה, פ"ז, עם פי' לב טוב

את מה שספרת עלי, שהרי הוא עושה אתי חסדים הרבה יותר גדולים, מה שכן מפליא אותי הוא, שהבורא מעלים מבני אדם את החטאים שכן עשיתי, המגונים וגדולים בהרבה מאלה שספרת עלי, חדל אחי, וחוס נא על זכויותיך שלא תאבדנה ממך מבלי שתרגיש בכך, שהרי ידוע מה שמסופר על צדיק אחד שפעם כאשר דיבר מישוהו עליו לשון הרע, ונודע לו מזה, הוא שלח למי שדיבר עליו כלי מלא ממיטב מעדני ארצו, וכתב לו כך, קבלתי את התשורה ששלחת לי, שהכילה חלק מזכויותיך, והנני מביע לך את הוקרתי בדרך זו.

וצדיק אחר אמר, כשבני אדם באים לפני בית הדין שלמעלה כדי לתת דין וחשבון על מעשיהם, מראים להם את מה שעשו בעולם הזה, ואז רבים מהם

עובדות וסיפורי צדיקים

לא, לא הוא – ענה הסנדלר. אלא מי? שאל השופט. מהקב"ה, הקב"ה עשה את התאונה (עקסידנט), (הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים) והוא גזר עלי – ענה הסנדלר. השופט לא ידע מה לעשות, שתק שניה, ואז דפק על השולחן במחאה, כבוד בית המשפט, השופט החל מהתחלה לחזור שוב על פרטי השאלות, האם הלכת ברחוב, האם נפגעת, האם היה זה ביום ושעה פלונית, והנה כאשר הגיע שנית לשאלה האם ההוא העומד כאן עשה לך את הנזק, השיב הסנדלר זצ"ל, לא. אלא מי, התאונה שהיתה לי זה מהקב"ה, השופט כעס, עוד תשובה כזו ותצא מבית המשפט עם קנס, על בזיון בית המשפט.

הביט הסנדלר לעברו ואמר, אינני צוחק חלילה, אני מדבר ברצינות, בסך הכל אני מקפיד לאמר את האמת, כי לא הוא העושה, אלא ה' הוא בעל הכוחות כולם. השופט הביט לכל עבר, אט אט רוחו שבה אליו, הוא החל להבין, כי אכן האיש מתכוון ברצינות. הנהג אולי חוטא ויענש על חטאו, אבל הוא בסך הכל כמקל בידי המכה, אם שואלים 'מי הכה אותך' לא תשיב המקל, אלא האדם הכה.

להגיד, פ"ר אמור, עמ' שפז, בשם הגה"צ ר' יעקב גלינסקי זצ"ל

"זאלסט נישט מעהר הוסען", ותיכף נתקיים אמרי פי צדיק

וְהַתְגַּלַּח (יג, לג). פעם אחת בא איש אחד לפני כבוד קדושת הגאון הק' רבן של כל בני ישראל מור' ר' חנוך העניך זצ"ל מאלכסנדר והתנצלו בעדו שזה זמן רב שיש לו 'הוס' [שיעול] גדול רחמנא לצלן, וכבר דרש ברופאים ולא הועיל רחמנא לצלן, וענה כבוד קדושתו וצללה"ה בשיחתו הקדושה **זאלסט נישט מעהר הוסען, עס שטייט 'והתגלח' דער גלח זאל 'הוסען' ותיכף נתקיים אמרי פי צדיק ודפח"ח, והדר לבריאותו.**

שיח שרפי קודש

האמרי חיים עודד את ראש ישיבת נובהרדוק לבנות ישיבתו בסמוך לשיכון

אָדָם בִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת (יג, ב). א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין וגו', ועל צרות העין (ערכין טז): **להג"ר הלל ויטקינד זצ"ל**, ראש ישיבת נובהרדוק שבתל אביב, היתה אפשרות לרכוש כמה מגרשים סמוך לשטח שיכון וויזניץ בבני ברק, נכנס הרב ויטקינד אל **האמרי חיים** ושאלו האם מסכים לקבלו כשכן, תמה **האמרי חיים** ואמר, **איזו שאלה**, מדוע לא. התנצל הרב ויטקינד בהסבירו כי היות שרצונו להקים שם ישיבה, שמא יש בזה כעין תחרות (קאמפעטישאן) עם ישיבת וויזניץ.

אמר האמרי חיים אינני מבין, אם עומד אדם בחזית המלחמה ובא מישוהו לסייע לו, וכי לא יקבל את עזרתו, **הלא אנחנו עומדים במלחמה עם החילוניים**, ואם מאן דהוא חפץ להקים מוסד תורני המיועד להלחם בחילוניות, האם אתנגד לזה, למען מבצר של תורה, מדוע לא, **אדרבה**, והגם שגתיבות החינוך של ישיבת נובהרדוק שונות מדרך החיים של חסידות וויזניץ, לא ראה האמרי חיים בזה שום חסרון או פגם, מתוקף מידת עין טובה שהיתה טבועה בקרבו, ואכן רכש הרב ויטקינד כמה מגרשים ליד השכון והקים ישיבה.

מאיר החיים, ח"ג, עמ' תכג